

Remissvar: Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer Dnr 4.1.1-43635/2013

Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund, SKR, har erfarenhet av att ge skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn och i viss mån män, med våra över 100 kvinno-, tjej- och ungdomsjourer. Utifrån denna erfarenhet anser vi att förslaget till föreskrifter innehåller flera **mycket positiva aspekter**. SKR ser samtidigt att föreskrifterna kräver ett antal **tydliggörande tillägg och skärpningar**. Dessa tillägg finns markerade i gult.

- SKR framhåller det positivt att mål och ansvarsfördelning samt rutiner skärps i föreskrifterna.
- SKR är också positiva till att föreskrifterna tydliggöra och lyfter fram skillnaden mellan samverkan internt och externt för socialnämnden, samt att man beaktar att insatser kan ges till flera i en familj och ska samordnas.
- SKR anser det som ett viktigt tydliggörande och anpassning till rådande behov att unga som särskild grupp uppmärksammas vid sidan om barn.
- SKR framhåller det positivt att även anhöriga och barnets föräldrar erbjuds stöd utifrån barnets behov, eftersom en avgörande del i barnets traumabehandling är trygghet genom bl.a. att förälder eller närstående bekräftar det som har hänt.
- SKR anser det positivt att föreskrifterna lyfter att hälso- och sjukvårdspersonalen ska fråga barn, efter vårdnadshavares samtycke enligt lag, och vuxna, om orsak till symtom eller tecken på våld i enrum.

I förslaget till nya föreskrifter används genomgående ett **könsneutralt språk**, "våldsutsatta kvinnor" har ersatts med "våldsutsatta personer". SKR vill betona att kvinnor är en *särskilt* utsatt grupp när det gäller våld i nära relation, vilket även skrivningen i SoL uppmärksammar:

Socialnämnden ska *särskilt* beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation (SoL i 5 kap. 11§ andra stycket) [SKR:s kursivering]

I *Handboken våld* hänvisas det även till Kvinnofredspropositionen för att understryka att kvinnor är *särskilt* utsatta:

Våld mot kvinnor av närstående, i synnerhet en manlig partner eller f.d. partner, har uppmärksammas som en särskild form av utsatthet (prop. Kvinnofred 1997/98:55 s. 76)

Syftet är säkerligen att inkludera även våldsutsatta män och andra som inte vill definiera sig som man eller kvinna, SKR vill dock påtala risken med ett könsneutralt språk då det riskerar att osynliggöra alla grupper. **För att synliggöra en särskild grupp bör socialstyrelsen därför skriva ut vilka som åsyftas.**

SVERIGES
KVINNO- OCH TJEJOURERS
RIKSFÖRBUND
SKR

SKR menar därmed att föreskrifternas inledning ska innehålla ett tydliggörande kring att kvinnor är särskilt utsatta. **SKR föreslår skrivningen:** "Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation (SoL i 5 kap. 11§ andra stycket) eftersom våld mot kvinnor av närstående, i synnerhet en manlig partner eller f.d. partner, har uppmärksammats som en särskild form av utsatthet (prop. Kvinnofrid 1997/98:55 s. 76)"

Stockholm 2014-01-24

Olga Persson
Förbundssekreterare SKR

Anna Nilson
Verksamhetsutvecklare SKR

Céline Giertha
Politisk handläggare och kommunikator SKR

Nedan presenteras föreskrifterna i sin helhet inklusive förslag på tydliggörande tillägg och förklarande kommentarer markerade i gult.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 8 kap. 1 § 5 och 5 § socialtjänstförordningen (2001:937), 2 § 1 och 4 och 4 § 2 förordningen (1985:796) med vissa bemyndiganden för Socialstyrelsen att meddela föreskrifter m.m. samt 13 § andra stycket tandvårdsförordningen (1998:1338) och beslutar följande allmänna råd.

1 kap. Tillämpningsområde och definition

1 § Dessa föreskrifter ska tillämpas i socialnämndens och i vårdgivarnas arbete med

- barn och vuxna som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående (våldsutsatta),
- barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående (barn som bevittnat våld) och
- personer som utövar våld eller andra övergrepp mot närstående (våldsutövare).

Kommentar: ovansående målgrupper beskrivs med ett könsneutralt språk vilket

SKR | Ölandsgatan 49 D | 116 63 Stockholm | 08-642 64 01 | info@kvinnojouren.se | www.kvinnojouren.se

Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund (SKR) samlar över 100 kvinnojouren, tjejjourer och andra idéburna stödverksamheter som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld. Förbundet är partipolitiskt och religiöst obundet.

osynliggör vilka de särskilt utsatta grupperna är. En inledande text om särskild utsatthet bör finnas med i föreskrifterna, se förslag ovan.

2 § Föreskrifterna i 1 – 7 och 9 kap. ska gälla för verksamhet som omfattas av socialtjänstlagen (2001:453).

Föreskrifterna i 1–2 och 8 – 9 kap. ska gälla för verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (1982:762).

Föreskrifterna i 1 – 2, 8 kap. 1 – 3 §§ och 9 kap. ska även gälla för verksamhet som omfattas av tandvårdslagen (1985:125).

3 § I dessa föreskrifter och allmänna råd avses med skyddat boende ett boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp **tillsammans med andra relevanta insatser**.

Kommentar: tillägget är enligt den kompletta definitionen av ”skyddat boende” enligt *Fristad från våld – en vägledning om skyddat boende* (Socialstyrelsens 2013, s. 11)

2 kap. Ledningssystem

1 § Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framgår det att vårdgivaren och den som bedriver socialtjänst **(detsamma som utför socialtjänst?)** ska ansvara för att det ledningssystem som ska finnas innehåller de processer och rutiner som behövs för att säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som ställs i det följande.

SOCIALTJÄNST

3 kap. Socialnämndens planering

Mål och ansvarsfördelning

1 § Socialnämnden ska fastställa mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare samt beskriva när och hur målen ska uppnås.

2 § Socialnämnden ska bestämma var i verksamheten ansvaret ligger för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare.

SVERIGES
KVINNO- OCH TJEJOURERS
RIKSFÖRBUND
SKR

Verksamhet som överlämnats

3 § Om socialnämnden har lämnat över genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) till någon annan, ska nämnden fastställa hur kontroll och uppföljning av sådan verksamhet ska göras.

Rutiner

4 § Socialnämnden ska fastställa rutiner för hur information från en del av Verksamheten ska föras vidare till den del av verksamheten som har utredningsansvaret enligt 2 § för barn som kan vara våldsutsatta eller kan ha bevittnat våld.

5 § Socialnämnden ska vidare fastställa rutiner för hur skyddade personuppgifter ska hanteras.

6a § Socialnämnden ska även fastställa rutiner för hur barn ska tas om hand och stödjas av personal med adekvat kompetens om en förälder har avlidit till följd av våld eller andra övergrepp.

6b § Socialnämnden ska väcka talan vid vårdnadsöverflyttning om en förälder avlider på grund av våld av närstående.

Kartläggning och analys

7 § Socialnämnden ska analysera om de insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare svarar mot behoven.

Allmänna råd

För att kunna göra denna analys bör ska nämnden fortlöpande kartlägga förekomsten av och insatserna som genomförs i kommunen riktade mot våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare samt analysera hur de motsvarar grupper och enskildas behov genom att bl.a.

- gå igenom dokumentationen i pågående ärenden,
- hämta in uppgifter från lokal eller officiell statistik och
- hämta in uppgifter från hälso- och sjukvården och andra myndigheter samt organisationer.

Förebyggande arbete enligt 3 kap. 2 § andra stycket SoL

Allmänna råd

Socialnämnden bör aktivt arbetat med att tidigt uppmärksamma allmänheten om risker för våld och arbeta förebyggande för att effektivt förhindra våld genom att fokusera på den som utövar våld eller riskerar att utöva våld.

Kommentar: förebyggande arbete görs mest effektivt genom att fokusera på kärnan till våldet, dvs. förövare. Sekundärprevention innebär tidigt uppmärksammande.

Information om socialtjänsten enligt 3 kap. 4 § SoL

Allmänna råd

Socialnämnden bör **planera beskriva och sätta upp uppföljningsbara mål och rutiner** för hur grupper och enskilda, såväl vuxna som barn, ska nås med information om nämndens verksamhet för våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare **t.ex. på hemsidan och i handlingsplanen.**

Stöd och hjälp enligt 5 kap. 11 § SoL

Allmänna råd

Socialnämnden bör avgöra när och hur p Personalen i nämndens verksamheter ska **ha ett tydligt uppdrag att alltid** ställa frågor om våld för att våldsutsatta som behöver stöd och hjälp ska kunna identifieras.

Socialnämnden ska tillhandahålla en frågemanual med vilka frågor, följdfrågor och bemötande som krävs för att kunna identifiera våldsutsatta, inklusive personals åtaganden och skyldigheter om det framkommer att en person är våldsutsatt.

Nämnden **bör ska** se till att de metoder som används för att ge stöd och hjälp har utformats med utgångspunkt i den bästa tillgängliga kunskapen, **t.ex. genom formaliserad samplanering med andra relevanta aktörer.**

Nämnden bör såväl vid planering av verksamheten som i enskilda ärenden beakta de särskilda behov som en våldsutsatt kan ha på grund av bl.a.

- **sitt kön,**
- **sin ålder,**
- **fysisk, intellektuell och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning,**
- **sin sexuella läggning eller sitt könsuttryck,**
- att hon eller han tillhör en nationell minoritet,
- att hon eller han har en utländsk bakgrund,
- missbruk och beroende eller
- risken för hedersrelaterat våld

Kommentar: kvinnor är en särskilt utsatt grupp för våld varför kön bör läggas till i listan. Därtill är transpersoner med könsuttryck som faller utanför rådande normer också särskilt utsatta med särskilda behov.

Samverkan

8 § Socialnämnden ska samverka internt för att samordna insatserna så att de inte motverkar varandra. Samordningen ska även syfta till att våldsutsatta och barn som bevittnat våld ska vara trygga och säkra vid utredning, handläggning och genomförande av insatser. Om insatser ges till flera i en familj, ska samtliga insatser samordnas.

Skyldigheten att samverka gäller endast för sådana uppgifter för vilka det inte föreligger sekretess enligt bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

9 § Socialnämnden ska vidare samverka externt med andra verksamheter, myndigheter och organisationer som berörs för att skapa förutsättningar för att samordna insatser från de olika aktörerna så att de inte motverkar varandra. Samordningen ska även primärt syfta till att våldsutsatta och barn som bevittnat våld ska vara trygga och säkra. Om insatserna ges till flera i en familj, ska nämnden även samverka för att skapa förutsättningar för att samordna samtliga insatser.

Skyldigheten att samverka gäller endast för sådana uppgifter för vilka det inte föreligger sekretess enligt bestämmelser om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Där samverkan är önskvärdt och uppenbart till gagn för den våldsutsatta och barn ska samtycken eftersträvas för att kunna överbrygga sekretess och tystnadsplikt mellan verksamheter, myndigheter och organisationer.

Kommentar: Sekretess och tystnadsplikt kan hindra ett effektivt arbete för stöd och hjälp om det ex handlar om sekretess mellan socialtjänstens enheter. Med den våldsutsattas tillstånd kan stödet enklare samordnas, med trygghet och kvalitet i fokus.

10 § Socialnämnden ska bestämma var i verksamheten ansvaret för den interna och externa samverkan ska ligga-

4 kap. Kompetens enligt 3 kap. 3 § andra stycket SoL

Allmänna råd

Handläggning och uppföljning

Den personal som arbetar med handläggning och uppföljning av alla slags ärenden som gäller enskilda enligt socialtjänstlagen (2001:453) bör ha socionomexamen. kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt förmågan att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet.

SVERIGES
KVINNO- OCH TJEJOURERS
RIKSFÖRBUND
SKR

Om ärendena avser våldsutsatta vuxna och barn, eller barn som bevittnat våld bör ska personalen dessutom ha kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt förmågan att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet.

Kommentar: socionomexamen innehåller ingen obligatorisk del om våld, varför det inte är en garanti för kompetens inom området. Kompetens kan enbart garanteras genom intern eller extern extrautbildning via t.ex. Länsstyrelserna, praktiskt arbete på kriscentrum eller kvinnojour eller tillvalskurser på vissa universitet och högskolor.

Genomförande av insatser

Personal som genomför insatser enligt socialtjänstlagen(2001:453) bör ska ha kunskap om våld och andra övergrepp för att kunna uppmärksamma att en person är våldsutsatt och se till att hon eller han får hjälp för sin våldsutsatthet.

Vidare bör personal som genomför insatser i verksamheter som särskilt är inriktade på att ge stöd och hjälp till våldsutsatta ha kunskap om våld eller andra övergrepp av eller mot närstående samt förmågan att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet.

Barn och unga

Utöver vad som följer av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2006:14) om personalens kompetens vid handläggning och uppföljning av ärenden som rör barn och unga bör ska personalen i ärenden som gäller våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld dessutom ha kunskaper om

- hur man för samtal med barn om våld och andra övergrepp och
- vilka konsekvenser upplevelser av våld och andra övergrepp av eller mot närstående kan få för barn.

1 § Bestämmelser om att socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan motsvarande utbildning för att utföra vissa uppgifter i socialtjänsten som gäller barn och ungdom finns i 3 kap. 3 a och 3 b §§ socialtjänstlagen (2001:453).

5 kap. Utredning av vuxna och barn i vissa fall

Utredning enligt 11 kap. 1 § SoL

Allmänna råd

I ärenden som gäller

- våldsutsatta vuxna,
- den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner eller
- den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld

SKR | Ölandsgatan 49 D | 116 63 Stockholm | 08-642 64 01 | info@kvinnojouren.se | www.kvinnojouren.se

Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund (SKR) samlar över 100 kvinnojouurer, tjejjourer och andra idéburna stödverksamheter som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld. Förbundet är partipolitiskt och religiöst obundet.

bör socialnämnden, med anledning av våldet, utreda bl.a.

- behovet av stöd och hjälp akut, på kort och lång sikt
- våldets karaktär och omfattning,
- våldets konsekvenser för den våldsutsatta,
- hur den våldsutsatta hanterar sin situation,
- hur den våldsutsattas nätverk ser ut,
- om den våldsutsatta behöver stöd i sitt föräldraskap och behovet av stöd och hjälp på både kort och lång sikt.

Kommentar: Att nämna akut, kort och lång sikt i samma punkt tydliggör socialnämndens ansvar även för ett långsiktigt stöd.

Riskbedömning

1 § I en utredning som gäller

1. våldsutsatta vuxna,
2. den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner eller
3. den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld ska socialnämnden bedöma risken för ytterligare våld.

Allmänna råd

När socialnämnden gör riskbedömningen bör ska den använda en standardiserad bedömningsmetod.

Nämnden bör, med samtycke från den våldsutsatta, ta del av polisens bedömning av risken för fortsatt våld. Nämnden bör vidare delge polisen sin riskbedömning, om det inte finns hinder enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

2 § Om den som är under 18 år har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner eller utsatts för hedersrelaterat våld gäller även bestämmelserna om utredning i 6 kap.

6 kap. Utredning av våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

1 § När socialnämnden får kännedom om att ett barn kan ha

1. utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller
2. bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående

ska nämnden utan dröjsmål inleda en utredning om barnets behov av stöd och hjälp. Nämnden ska vidare bedöma risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

Allmänna råd

Socialnämnden bör utreda bl.a.

- barnets behov av stöd och hjälp akut, **på kort och lång sikt**, inklusive vård eller boende i ett annat
- hem än det egna,
- våldets karaktär och omfattning,
- våldets påverkan på barnet och dess relation till föräldrarna,
- barnets egen uppfattning om våldet,
- vardera föräldrarnas uppfattning om våldets konsekvenser för barnet och
- ~~barnets behov av stöd och hjälp på både kort och lång sikt.~~

Nämnden bör vidare utreda om någon åtgärd behöver vidtas i fråga om vårdnad, umgänge, förmynderskap eller målsägandebiträde enligt 5 kap. 2 § första stycket socialtjänstförordningen (2001:937).

7 kap. Insatser

Insatser till våldsutsatta vuxna och barn i vissa fall

1 § Socialnämnden ska erbjuda

1. våldsutsatta vuxna,
2. den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner eller
3. den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld

insatser akut och på kort och lång sikt med utgångspunkt i behovet av skydd, stöd och hjälp. Utredningen, inklusive riskbedömningen, ska ligga till grund för bedömningen av vilka insatser som ska erbjudas.

Allmänna råd

Socialnämnden bör kunna erbjuda stöd och hjälp i form av bl.a.

- information och råd,
- stödsamtal,
- hjälp att ordna stadigvarande boende,
- stöd i föräldraskap,
- förmedling av kontakt med frivilligorganisationer och andra aktörer och hjälp vid kontakt med hälso- och sjukvården och andra myndigheter, t.ex. polisen och Skatteverket.

- förmedling av kontakt med stödperson som tillvaratar den våldsutsattas situation utanför socialtjänst

Kommentar: utöver det stöd och hjälp som listas ovan har stödpersoner som hjälper den våldsutsatta a) att klargöra vilka de nödvändiga myndighetskontakterna är, b) hur de ska genomföras och c) följa med som stöd i dessa kontakter, visat sig vara mycket efterfrågat och effektivt för att stärka den våldsutsatta. Erfarenhet från SKR:s medlemsjourer är också att kvinnor behöver mycket stöd tiden efter det skyddade boendet då vardagen tar vid. Det kan därmed vara en del av det långsiktiga stödet som nämnden ansvarar för att erbjuda.

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL

Allmänna råd

Socialnämnden **bör ska** ha beredskap att kunna handlägga ett ärende om ekonomiskt bistånd som gäller en våldsutsatt och är akut.

Av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd framgår det när våld eller andra övergrepp av eller mot närstående särskilt bör beaktas i bedömningen av den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd.

Tillfälligt boende

2 § Socialnämnden ska vid behov erbjuda

1. våldsutsatta vuxna,
2. den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner eller
3. den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld

stöd och hjälp i form av

1. skyddat boende **eller**
2. **annat lämpligt tillfälligt boende**

som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd med utgångspunkt i utredningen och riskbedömningen.

Kommentar : definitionen av skyddat boende enligt Socialstyrelsen 2013, *Fristad från våld – en vägledning om skyddat boende* specificerar att skyddat boende kan ha olika nivåer i form av skydd och stöd, varför det inte finns anledning att ange någon annan form av tillfälligt boende.

Men: situationen är annorlunda för de under 18 år som behöver placeras i annat boende, utan målsman. För dem krävs beslut enligt LVU och därmed kanske HVB

är ett krav. Alla boenden som drivs enligt HVB ryms troligen inte i definitionen för skyddat boende och där finns alltså ett utrymme att använda formuleringen "annat lämpligt tillfälligt boende" om det syftar till HVB. SKR ser dock en risk med att "annat lämpligt tillfälligt boende" kan tolkas som hotell eller vandrarhem, vilket aldrig bör erbjudas en våldsutsatt person.

Om När den våldsutsatta behöver stöd och hjälp i ett skyddat boende, ska boendet väljas av handläggare utifrån att ha tillräcklig bemanning och tillräckliga skyddsanordningar för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp för den enskildes situation.

Kommentar : de skyddade boendena har olika nivåer av skydd och stöd, det är därför viktigt att personal på socialnämnden ser till att rätt skyddat boende väljs utifrån den enskildes behov som i stor grad varierar.

Allmänna råd

Det skyddade boende som erbjuds den våldsutsatta bör vara lämpligt för eventuellt medföljande barn oavsett ålder och kön.

Om det skyddade boendet tar emot barn, bör det i boendet finnas personal med kunskaper om barns behov.

Insatser till barn

3 § Om ett våldsutsatt barn eller barn som bevittnat våld behöver stöd och hjälp med anledning av våldet, akut eller på kort eller lång sikt, ska socialnämnden erbjuda barnet insatser med utgångspunkt i barnets olika behov av

1. skydd,
2. råd och stöd och
3. vård och behandling
4. trygg barnomsorg.

Allmänna råd

Socialnämnden bör också kunna erbjuda barnets föräldrar och andra till barnet närstående råd och stöd med utgångspunkt i barnets behov.

Insatser till våldsutövare

4 § Socialnämnden ska kunna erbjuda våldsutövande föräldrar insatser med utgångspunkt i barnets behov. Detta gäller även andra vuxna som är våldsutövande och bor tillsammans med barn. Insatserna ska syfta till att våldet upphör och att våldsutövaren får en ökad förståelse för hur våld påverkar barn. Socialnämnden ska specificera vem som har ansvaret för att insatserna följas upp och när det ska göras.

5 § Utöver vad som anges i 4 § ska socialnämnden kunna erbjuda våldsutövare stöd och hjälp att förändra sitt beteende. Insatsen ska syfta till att personen ska upphöra med att utöva våld och att våldsutövaren får en ökad förståelse för hur våld påverkar den våldsutsatta. Socialnämnden ska specificera vem som har ansvaret för att insatserna följas upp och när det ska göras.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

8 kap. Vårdgivarens ansvar

Rutiner

1 § Varje vårdgivare ska fastställa de rutiner som behövs för att utveckla och säkra kvaliteten i arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare.

2 § Vårdgivare som i sin verksamhet tar emot barn eller deras närstående ska fastställa rutiner för hur anmälningsskyldigheten enligt 14 kap.1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska fullgöras vad gäller barn som kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld.

3 § Bestämmelser om rutiner som säkerställer att det är möjligt att föra patientjournal även när en patient har skyddade personuppgifter finns i 3 kap. 5 § Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:14) om informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården.

Planering och ledning av verksamheten enligt 3 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659)

Allmänna råd

Vårdgivaren bör avgöra när och hur ska ge personalen i hälso- och sjukvårdens och tandvårdens verksamheter ett tydligt uppdrag att alltid ska ställa frågor om våld för att våldsutsatta som behöver vård och omvårdnad ska kunna identifieras.

Vårdgivaren ska tillhandahålla en frågemanual med vilka frågor, följdfrågor och bemötande som krävs för att kunna identifiera våldsutsatta, inklusive personals åtaganden och skyldigheter om det framkommer att en person är våldsutsatt.

Samverkan

4 § Bestämmelser om att landstinget tillsammans med kommunen ska upprätta en individuell plan när en enskild har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och socialtjänsten finns i 3 f § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

SVERIGES
KVINNO- OCH TJEJOURERS
RIKSFÖRBUND
SKR

5 § Vårdgivaren ska samverka internt för att samordna hälso- och sjukvårdsåtgärderna så att de inte motverkar varandra. Samordningen ska **även primärt** syfta till att våldsutsatta och barn som bevittnat våld ska vara trygga och säkra. Om hälso- och sjukvårdsåtgärder ges till flera i en familj, ska samtliga åtgärder samordnas.

Skyldigheten att samverka gäller endast för sådana uppgifter för vilka det inte föreligger sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i 6 kap. 12–16 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659).

6 § Vårdgivaren ska vidare samverka externt med andra verksamheter, myndigheter och organisationer som berörs för att skapa förutsättningar för att samordna hälso- och sjukvårdsåtgärderna och insatserna från de olika aktörerna så att de inte motverkar varandra. Samordningen ska **även primärt** syfta till att våldsutsatta och barn som bevittnat våld ska vara trygga och säkra. Om åtgärderna och insatserna ges till flera i en familj, ska vårdgivaren även samverka för att skapa förutsättningar för att samordna dessa.

Skyldigheten att samverka gäller endast för sådana uppgifter för vilka det inte föreligger sekretess enligt bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i 6 kap. 12 – 16 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659).

Där samverkan är önskvärdt och uppenbart till gagn för den våldsutsatta och barn ska samtycken eftersträvas för att kunna överbygga sekretess och tystnadsplikt mellan verksamheter, myndigheter och organisationer.

7 § Vårdgivaren ska bestämma var i verksamheten ansvaret för den interna och externa samverkan ska ligga.

Personal enligt 2 e § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och 4 a § tandvårdslagen (1985:125)

Allmänna råd

Vårdgivaren **bör ska** se till att personalen i hälso- och sjukvårdens och tandvårdens verksamheter har kunskap om våld eller andra övergrepp av eller mot närstående för att kunna ge god vård samt förmågan att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet.

Vård och omvårdnad

8 § Om ett barn visar symtom eller tecken som kan föranleda misstanke om att barnet kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående, ska vårdgivaren se till att hälso- och sjukvårdspersonalen

1. gör en anmälan till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453),

SVERIGES
KVINNO- OCH TJEJOURERS
RIKSFÖRBUND
SKR

2. ställer frågor till en medföljande vuxen om orsak en till symtomen eller tecknen,
3. när så är möjligt och med hänsyntagen till barnets ålder och mognad samt vårdnadshavarens samtycke om sådant behövs frågor barnet i enrum om orsaken till symtomen eller tecknen,
4. i patientjournalen dokumenterar de symtom eller tecken som har observerats och som föranlett misstanke om att barnet utsatts för våld,
5. beaktar vilka behov barnet har av vård för såväl fysisk som psykisk hälsa med anledning av våldet och
6. dokumenterar punkterna 1 - 3 och 5 i patientjournalen.

Kommentar: SKR vill här påpeka vikten av ordningen detta görs i. Anmälan bör göras på plats omgående och därefter invänta socialtjänst alt polis. Informeras den medföljande vuxne innan kan denna välja att lämna vårdgivaren innan anmälan kan följas upp.

9 § Om en vuxen visar symtom eller tecken som kan föranleda misstanke om att hon eller han utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående, ska vårdgivaren se till att hälso- och sjukvårdspersonalen i enrum frågar den vuxne om orsaken till symtomen eller tecknen och då misstanke kvarstår

1. tar reda på om det finns minderåriga barn i den vuxnes familj,
2. gör en anmälan till socialtjänsten, om det finns minderåriga barn i familjen,
3. i patientjournalen dokumenterar de symtom eller tecken som har observerats och som föranlett misstanke om att den vuxne utsatts för våld,
4. informerar om möjlighet en till vård och omsorg från hälso-och sjukvården, eller stöd och hjälp från socialtjänsten och frivilligorganisationer,
5. beaktar vilka behov den vuxne har av vård för såväl fysisk som psykisk hälsa med anledning av våldet och
6. dokumenterar punkterna 1 och 4 – 5 i patientjournalen.

9 kap. Undantagsbestämmelse

1 § Socialstyrelsen kan medge undantag från bestämmelserna i dessa föreskrifter, om det finns särskilda skäl.

1. Denna författning träder i kraft den xx xx 2014.
2. Föreskrifterna och de allmänna råden ersätter Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2009:22) om socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld